

1877/2019/PSP/JJ

Warszawa, 16 grudnia 2019 r.

**Sąd Najwyższy
Izba Cywilna, Wydział II
Pl. Krasińskich 2/4/6
00-951 Warszawa**

Dot. sygn. akt: II CSK 124/19
Termin: 20 grudnia 2019 r.

**OPINIA
PRZYJACIELA SĄDU (AMICUS CURIAE)**

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (HFPC) na podstawie art. 63 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego¹ pragniemy przedstawić opinię przyjaciela sądu (amicus curiae) w sprawie przeciwko Towarzystwu Chrystusowemu dla Polonii Zagranicznej oraz Domowi Zakonnemu Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej toczącej się przed Sądem Najwyższym (sygn. akt II CSK 124/19).

I. Uwagi wprowadzające

„Opinia przyjaciela sądu” (amicus curiae) to znana w praktyce sądów zagranicznych i w kilkudziesięciu sprawach także w Polsce forma wyrażania poglądu przez organizacje pozarządowe na sprawę rozpatrywaną przed sądem, któremu taka opinia jest przedstawiana. Opinia ta formułowana jest na podstawie informacji oraz badań uzyskanych przy wykonywaniu działalności statutowej. „Opinia przyjaciela sądu” ma w swoim założeniu pomóc sądowi w kompleksowym rozpatrzeniu sprawy, z uwzględnieniem argumentów oraz poglądów, które niekoniecznie mogą być przedstawione przez strony w postępowaniu.

¹ t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1460 z późn. zm.

HFPC jest organizacją pozarządową, do której celów statutowych należy działanie na rzecz ochrony praw człowieka (§ 8 pkt 4 Statutu HFPC). Zadania te HFPC realizuje m.in. przez wstępowanie do postępowań sądowych czy przedstawianie opinii w sprawach (§ 9 pkt 1a Statutu HFPC). Jednym z zagadnień znajdujących się w zainteresowaniu HFPC są kwestie związane z ochroną praw dzieci, w tym wolności od przemocy, zaniedbania, złego traktowania. W przeszłości HFPC angażowała się już w sprawy dotyczące wykorzystania seksualnego dzieci², a także w sprawy dotyczące odpowiedzialności osób prawnych kościoła za czyny popełnione na szkodę małoletnich przez księży³.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka, przez złożenie niniejszej opinii przyjaciela sądu pragnie zwrócić uwagę Sądu na kwestie związane ze stosowaniem standardów wynikających z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności⁴ (dalej: EKPC, Konwencja), które odnoszą się do konieczności zagwarantowania w prawie krajowym skutecznego środka odwoławczego pozwalającego na kompensację szkody (i krzywdy), którą poniosła dana osoba w wyniku naruszenia praw gwarantowanych Konwencją.

II. Stan faktyczny

Wyrokiem z dnia 22 stycznia 2018 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu (sygn. akt XII C 875/16) zasądził solidarnie na rzecz Powódki od Pozwanych tytułem zadośćuczynienia kwoty 1 000 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności, tytułem skapitalizowanej renty za okres od maja 2016 r. do grudnia 2017 r. kwotę 16 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności, tytułem renty kwotę 800 zł miesięcznie wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności.

Wspomniany wyrok stanowił częściowe uwzględnienie roszczeń Powódki, które skierowała do Pozwanych w związku z tym, że w latach 2006 – 2007 wielokrotnie była poddawana obcowaniu płciowemu przez księdza należącego do Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej. Powódka była wówczas w wieku 13 – 14 lat. Ksiądz ostatecznie został uznany za winnego popełnienia przestępstwa określonego w art. 200 k.k. wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 23 lipca 2010 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu uznał, że podstawę odpowiedzialności Pozwanych stanowi art. 430 ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny⁵ (dalej: k.c.) przewidujący odpowiedzialność zwierzchnika za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu zleconych czynności przez podwładnego. Sąd Okręgowy uznał, że ksiądz wyrządził szkodę „przy wykonywaniu”, a nie „przy okazji wykonywania”

² <http://www.hfhr.pl/pomoc-prawna-dla-ofiary-wykorzystania-seksualnego/> (dostęp: 16.12.2019 r.).

³ <http://www.hfhr.pl/ugoda-pomiedzy-diecezja-i-parafia-a-ofiara-ksiedza-pedofila/> (dostęp: 16.12.2019 r.).

⁴ Konwencja z dnia 4 listopada 1950 roku, Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.

⁵ t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1145.

powierzonej czynności, ponieważ wykonanie czynności służbowych umożliwiło mu wyrządzenie szkody, chociaż działał w interesie osobistym.

Wyrokiem z dnia 2 października 2018 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu (sygn. akt I ACa 539/18) jedynie nieznacznie zmienił wyrok Sądu Okręgowego i wskazał na prawidłowość rozstrzygnięcia sądu I instancji, w szczególności co do odpowiedzialności Pozwanych.

Pozwani wywiedli skargi kasacyjne od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, domagając się uchylenia wyroku oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, względnie o uchylenie wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy. W skargach kasacyjnych Pozwani kwestionują m.in. przypisanie im odpowiedzialności na podstawie art. 430 k.c., wskazując, że czyny, których dopuścił się ksiądz zostały popełnione jedynie przy okazji sprawowanej przez niego funkcji, co wyklucza odpowiedzialność Pozwanych.

III. Horyzontalny wymiar oddziaływania praw człowieka

Tradycyjnie uznaje się, że prawa człowieka dotyczą relacji wertykalnych - między państwem a jednostką. Jednak nie można wykluczać ich wpływu na relacje między jednostkami prywatnymi. Powinnością państwa jest powstrzymywanie się od naruszeń praw i wolności obywatelskich, ale organy władzy mogą być zobowiązane w pewnych okolicznościach do podejmowania działań pozytywnych zmierzających do ochrony praw człowieka⁶. Jak wskazał Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: ETPC, Trybunał), dotyczy to także relacji między podmiotami prywatnymi i może zobowiązywać władze krajowe stron EKPC do interwencji, aby zapewnić poszanowanie dla tych praw człowieka na poziomie horyzontalnym⁷. W tych sytuacjach państwo jest odpowiedzialne za dołożenie należytych starań, aby nie dochodziło do naruszeń praw człowieka w relacjach między jednostkami, a za ewentualne zaniedbania może ponosić odpowiedzialność m.in. przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka. Pokazuje to, że prawa człowieka mają w rzeczywistości pośredni wpływ na to, jak zachowują się między sobą podmioty prywatne⁸.

Jednym z pierwszych orzeczeń, w których ETPC opowiedział się za istnieniem pozytywnych obowiązków państwa nakierowanych na przeciwdziałanie naruszeniom praw człowieka przez podmioty indywidualne był wyrok w sprawie X i Y p. Holandii⁹. Sprawa dotyczyła małoletniej dziewczynki z niepełnosprawnością intelektualną, która została zgwałcona. Zgodnie z ówczesnym prawem holenderskim ani dziewczynka ani jej ojciec nie mogli złożyć skutecznego zawiadomienia, które doprowadziłoby do wszczęcia postępowania karnego przeciwko sprawcy. Trybunał uznał, że brak

⁶ S. Somers, *The European Convention on Human Rights as an Instrument of Tort Law*, Cambridge 2018, s. 7.

⁷ Wyrok ETPC z 13.07.2004 r., Pla i Puncernau p. Andorze, skarga nr 69498/01, § 59 – 60.

⁸ S. Somers, *The European Convention on Human Rights as an Instrument of Tort Law*, Cambridge 2018, s.18.

⁹ Wyrok ETPC z 26.03.1985 r. (Wielka Izba), skarga nr 8978/80.

zapewnienia jakichkolwiek sankcji karnych w tej sprawie powoduje, że władze krajowe naruszyły pozytywny obowiązek ochrony życia prywatnego (art. 8 EKPC).

W tym kontekście warto zwrócić również uwagę na sprawę Costello – Roberts p. Wlk. Brytanii¹⁰, w której ETPC uznał odpowiedzialność państwa za stosowanie kar cielesnych w prywatnej szkole argumentując, że delegowanie swoich obowiązków na podmioty prywatne nie stanowi okoliczności usprawiedliwiającej. Przy czym w tym wyroku Trybunał nie odwołał się wprost do teorii pozytywnych obowiązków państwa do ochrony praw człowieka w relacjach prywatnych. Podobnie ETPC orzekł w sprawie odnoszącej się do ekstradycji wskazując, że art. 3 EKPC (zawierający absolutny zakaz tortur, poniżającego lub niehumanitarnego traktowania) może znaleźć zastosowanie także, gdy zagrożenie dla osoby wydalanej może pochodzić od osób lub grup, które nie są przedstawicielami władz¹¹. W efekcie w sprawie dotyczącej molestowania dziecka w szkole prywatnej Trybunał zauważył, że „Zobowiązanie Układających się Stron na podstawie artykułu 1 Konwencji do zapewnienia każdemu człowiekowi podlegającemu ich jurysdykcji praw i wolności określonych w Konwencji, w powiązaniu z artykułem 3, wymaga od Państw podejmowania środków mających na celu zapewnienie, by każda osoba podlegająca ich jurysdykcji nie była poddana torturom oraz niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu, włączając w to złe traktowanie przez osoby prywatne”¹². Wskazuje to, że z uwagi na absolutny charakter zakazu wynikającego z art. 3 EKPC może on znaleźć zastosowanie w relacjach horyzontalnych.

Powyższe uwagi mają istotne znaczenie w kontekście tego, że czyny i zachowania, których doświadczyła Powódka mogą być analizowane z perspektywy art. 8 EKPC (gwarantującego poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego) oraz art. 3 EKPC. Trybunał wielokrotnie stwierdzał naruszenie art. 8 EKPC, jako zobowiązującego do ochrony integralności cielesnej i psychicznej, w sprawach dotyczących nadużyć seksualnych¹³. ETPC wyraźnie podkreślał, że efektywna ochrona życia prywatnego może wymagać przyjęcia środków także i w odniesieniu do sfery między podmiotami prywatnymi, co ma szczególne znaczenie w kontekście (i) fundamentalnych wartości i istotnych aspektów życia prywatnego, jakie stoją za wolnością od nadużyć seksualnych oraz (ii) sytuacji dzieci i innych grup wrażliwych, które przede wszystkim są uprawnione do otrzymania efektywnej ochrony¹⁴. W wielu przypadkach ETPC analizował te sprawy także w połączeniu z art. 3 Konwencji¹⁵, co może mieć istotne znaczenie wobec długotrwałości i dolegliwości czynów, których ofiarą stała się Powódka.

¹⁰ Wyrok ETPC z 25.03.1993 r., skarga nr 13134/87.

¹¹ Wyrok ETPC z 29.04.1997 r., H.L.R. p. Francji, skarga nr 24573/94, § 40.

¹² Wyrok ETPC z 28.01.2014 r. (Wielka Izba), O’Keeffe p. Irlandii, skarga nr 35810/09, §143.

¹³ Przykładowo wyroki ETPC: z 4.12.2003 r., M.C. p. Bułgarii, skarga nr 39272/98; z 12.11. 2013 r., Söderman p. Szwecji, skarga nr 5786/08; decyzja z 15.12.2015 r., B. V. i inni p. Chorwacji, skarga nr 38435/13.

¹⁴ Por. wyrok ETPC z 4.12.2003 r., M.C. p. Bułgarii, skarga nr 39272/98, §150.

¹⁵ Wyroki ETPC: z 15.11.2011 r., M. P. i inni p. Bułgarii, skarga nr 22457/08; z 15.06.2016 r., M.G.C. p. Rumunii, skarga nr 61495/11; z 20.06.2019 r., A. i B. p. Chorwacji, skarga nr 7144/15.

Jednak powyższe rozważania nie oznaczają, że państwo ponosi absolutną odpowiedzialność za wszystkie naruszenia praw człowieka dokonane przez podmioty prywatne. Odpowiedzialność ta aktualizuje się w sytuacji, gdy władze krajowe nie zapewniły efektywnych środków i mechanizmów, które pozwoliłyby zapobiec naruszeniom i nie wprowadziły adekwatnych sankcji, jeśli już do naruszenia doszło¹⁶.

IV. Prawo do skutecznego środka zaradczego w przypadku naruszenia praw człowieka

Jak wskazano wyżej państwo zobowiązane jest do wprowadzenia mechanizmów reakcji na sytuacje, w których dochodzi do nieuprawnionej ingerencji w sferę praw i wolności zagwarantowanych przez EKPC. W tym kontekście istotne znaczenie ma art. 13 Konwencji, który zobowiązuje do wprowadzenia przez państwa efektywnego środka odwoławczego w porządku krajowym. Oznacza to, że „każda osoba domagająca się, w sposób dający się uzasadnić, uznania za pokrzywdzoną naruszeniem Konwencji powinna mieć do dyspozycji środek odwoławczy umożliwiający właściwe rozpatrzenie jej sprawy i w razie potrzeby naprawienie szkody”¹⁷. Wobec tego należy uznać, że art. 13 EKPC nakłada także pozytywne obowiązki na państwa.

Do wspomnianych obowiązków władz krajowych należy m.in. konieczność zagwarantowania możliwości domagania się finansowego odszkodowania, w tym zadośćuczynienia za krzywdę związaną z naruszeniem praw człowieka¹⁸. Skoro państwa zobowiązane są do zapewniania przestrzegania Konwencji w relacjach horyzontalnych, to jednocześnie powinny one zapewnić mechanizm kompensacji uszczerbku wynikłego z naruszeń dokonanych w sferze między podmiotami prywatnymi¹⁹. Może to zostać osiągnięte w wyniku zagwarantowania w prawie krajowym odpowiedzialności deliktowej jednostek. Przy czym efektywna ochrona praw człowieka w relacjach horyzontalnych może być zapewniona przez łączne stosowanie środków z zakresu prawa karnego i cywilnego²⁰.

Doniosła rola odpowiedzialności deliktowej jako narzędzia ochrony praw człowieka wiąże się z jej funkcją kompensacyjną, której zwykle nie realizuje prawo karne. W swoim orzecznictwie ETPC podkreśla, że środki prawno-karne mogą być niewystarczające do usunięcia skutków naruszeń Konwencji, jeśli potrzebne jest do tego finansowe naprawienie szkody. Szczególnie wtedy, gdy konieczne jest

¹⁶ S. Somers, *The European Convention on Human Rights as an Instrument of Tort Law*, Cambridge 2018, s. 27.

¹⁷ M. A. Nowicki, Art. 13. W: *Komentarz do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, [w:] *Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, wyd. VII. Wolters Kluwer Polska, 2017. LEX.

¹⁸ Wyroki ETPC: z 28.10.1998 r., *Osman p. Wielkiej Brytanii*, skarga nr 23452/94 ; z 26.10.2000 r. (Wielka Izba), *Kudła p. Polsce*, skarga nr 30210/96; z 30.11.2004.r. (Wielka Izba), *Oneryildiz p. Turcji*, skarga nr 48939/99; z 10.05.2005 r. (Wielka Izba), *Z. i inni p. Wielkiej Brytanii*, skarga nr 29392/95; z 29.03.2006 r. (Wielka Izba), *Scordino p. Włochom (nr 1)*, skarga nr 36813/97.

¹⁹ Wyrok ETPC z 10.05.2005 r. (Wielka Izba), *Z. i inni p. Wielkiej Brytanii*, skarga nr 29392/95, § 109.

²⁰ S. Somers, *The European Convention on Human Rights as an Instrument of Tort Law*, Cambridge 2018, s. 51.

zadośćuczynienie krzywdzie. Samo nałożenie na sprawcę kar i środków karnych może nie nieść zadowalającego naprawienia niemajątkowego uszczerbku doznanego przez poszkodowanego²¹.

Należy podkreślić, że środki zaradcze przewidywane przez państwa powinny być skuteczne, co oznacza, że mają być one odpowiednie do naprawienia naruszenia i dostępne²². Przy czym skuteczność musi być oceniana pod względem prawnym i faktycznym²³ oraz pod kątem tego, czy środki oferowały realną szansę powodzenia²⁴.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na rumuńską sprawę dotyczącą odpowiedzialności za szkody wynikające z błędu medycznego popełnionego podczas zabiegu. Skarżąca choć uzyskała wyrok zasądający odszkodowanie i zadośćuczynienie od lekarza, to nigdy ich nie otrzymała, ponieważ lekarz wyzbył się swojej własności i stał się niewypłacalny, co faktycznie uwolniło go tym samym ze zobowiązań wobec skarżącej. Dodatkowo ze względu na przewlekłe prowadzenie postępowania karnego nie udało się ustalić również odpowiedzialności lekarza na gruncie prawnokarnym. Skarżąca skorzystała z możliwości pozwania szpitala, w którym pracował lekarz, jednak bez powodzenia. ETPC uznał, że sądy krajowe odmawiając uznania odpowiedzialności placówki medycznej pozbawiły skarżącą skutecznej ochrony prawnej jej integralności fizycznej. Przy czym w orzecznictwie krajowym i doktrynie wyrażane były poglądy dające podstawę do stwierdzenia odpowiedzialności szpitali za czyny lekarzy zatrudnionych przez nich. W efekcie pacjentka, której co do zasady prawo do odszkodowania zostało uznane przez sądy rumuńskie, nie miała dostępu do środków prawnych, które miały na celu zapewnienie skuteczności tego prawa. Ostatecznie Trybunał uznał, że w sprawie doszło do naruszenia art. 8 EKPC²⁵.

Jak zostało zaznaczone powyżej, środki naprawcze, w tym odszkodowawcze, oferowane przez państwo, powinny być efektywne i przez ten pryzmat powinna być oceniana jedna z przesłanek pozwalających ustalić odpowiedzialność za szkodę, jaką jest ustalenie związku przyczynowego. Zwrócił na to uwagę ETPC w sprawie dotyczącej ujawnienia informacji o zakażeniu HIV. Skarżąca, będąca pracownicą szpitala i jednocześnie jego pacjentką, pozwała władze krajowe za to, że informacja o nosicielstwie rozprzestrzeniła się wśród jej współpracowników. Jednak jej roszczenie zostało oddalone ze względu na to, że nie wykazała dostatecznego związku przyczynowego pomiędzy tym, że jej koledzy i koleżanki z pracy wiedzieli o jej zakażeniu, a tym, że szpital zaniechał podjęcia odpowiednich działań zmierzających do ochrony danych wrażliwych swoich pacjentów. ETPC uznał, że w tej sprawie sądy

²¹ Wyrok ETPC z 17.10.2006 r., Okkali p. Turcji, skarga nr 52067/99, § 82

²² M. A. Nowicki. Art. 13. W: Komentarz do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, [w:] Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyd. VII. Wolters Kluwer Polska, 2017. LEX.

²³ Wyroki ETPC: z 26.10.2000 r. (Wielka Izba), Kudła p. Polsce, skarga nr 30210/96, § 157; z 28.03.2006 r., Melnik p. Ukrainie, skarga nr 72286/01, § 114.

²⁴ Wyrok ETPC z 28.01.2014 r. (Wielka Izba), O'Keefe p. Irlandii, skarga nr 35810/09.

²⁵ Wyrok ETPC z 2.06.2009 r., Codarcea p. Rumunii, skarga nr 1675/04.

krajowe zbyt restrykcyjnie zinterpretowały przesłankę przyczynowości²⁶. Oznacza to, że stawianie wysokich wymagań dla wykazania związku przyczynowego między naruszeniem a szkodą może być postrzegane jako pozbawienie efektywnego środka odwoławczego w prawie krajowym²⁷.

Powyższe przykłady orzeczeń wskazują, że z perspektywy EKPC nie jest obojętne, jak zostaną zastosowane krajowe mechanizmy pozwalające przyznać odszkodowanie i zadośćuczynienie osobie, której prawa gwarantowane przez Konwencję zostały naruszone. Okoliczność ta nabiera szczególnego znaczenia w kontekście spraw dotyczących przemocy i nadużyć wobec dzieci. Trybunał podążając za Komitetem Praw Dziecka ONZ wskazał, że w takich sytuacjach państwo zobowiązane jest do wprowadzenia w życie różnych środków ochrony dziecka, które obejmują prewencję, ale także naprawienie i zadośćuczynienie szkodom²⁸. Konieczność zapewnienia efektywnych środków odszkodowawczych dla dzieci, których prawa zostały naruszone Komitet podkreślił m.in. w Ogólnym Komentarzu nr 13 (2011) odnoszącym się do prawa dziecka do wolności od wszelkich form przemocy²⁹. Zobowiązanie do podejmowania działań ochronnych wynika bezpośrednio z Konwencji Praw Dziecka. W jej art. 19 państwa nałożyły na siebie obowiązek podejmowanie wszelkich właściwych kroków w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych, dzieci pozostających pod opieką rodzica(ów), opiekuna(ów) prawnego(ych) lub innej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem. W sposób szczególny do ochrony dzieci przed wszelkimi formami wyzysku seksualnego i nadużyć seksualnych państwa zobowiązały się w art. 34 Konwencji Praw Dziecka.

Na marginesie jedynie należy zauważyć, że Komitet Praw Dziecka w 2014 r. w uwagach końcowych do sprawozdania Stolicy Apostolskiej z wykonania Konwencji Praw Dziecka wezwał Stolicę Apostolską do zapewnienia odszkodowań ofiarom nadużyć seksualnych, których dopuściły się osoby lub instytucje znajdujące się pod władzą Stolicy Apostolskiej bez nakładania na ofiary obowiązku zachowania poufności i milczenia. Przy czym wezwanie Komitetu dotyczyło utworzenia całego schematu przyzwania odszkodowań³⁰.

²⁶ Wyrok ETPC z 17.07.2008 r., I. p. Finlandii, skarga nr 20511/03, § 44.

²⁷ S. Somers, *The European Convention on Human Rights as an Instrument of Tort Law*, Cambridge 2018, s. 209.

²⁸ Wyrok ETPC z 20.03.2012 r., C.A.S. i C.S. p. Rumunii, skarga nr 26692/05, § 72.

²⁹ Komentarz Ogólny Komitetu Praw Dziecka ONZ nr 13 (2011), Prawo dziecka do wolności od wszelkich form przemocy przyjęty 18.04.2011 r., CRC/C/GC/13, pkt 41 lit. f, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fC%2fGC%2f13&Lang=en (dostęp: 15.12.2019 r.).

³⁰ Uwagi końcowe Komitetu Praw Dziecka ONZ do drugiego okresowego przeglądu wykonania przez Stolicę Apostolską Konwencji Praw Dziecka, przyjęte na 65. sesji Komitetu (13–31 stycznia 2014), CRC/C/VAT/CO/2, pkt. 61 lit. d, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fC%2fVAT%2fCO%2f2&Lang=en (dostęp: 15.12.2019 r.).

V. Wnioski

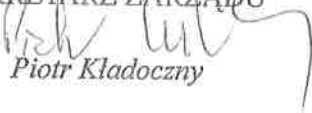
W ocenie HFPC w realiach niniejszej sprawy podczas dokonywania wykładni art. 430 k.c. powinna zostać uwzględniona perspektywa wynikająca z EKPC, wskazująca na potrzebę istnienia w prawie krajowym środków zaradczych, które powinny być stosowane w razie naruszenia praw gwarantowanych Konwencją, takich jak wolność od poniżającego i niehumanitarnego traktowania czy prawa do poszanowania prywatności, rozumianego jako prawo do zachowania integralności cielesnej i psychicznej. Wspomniane środki powinny gwarantować efektywną ochronę praw i wolności konwencyjnych, o której mowa w art. 13 EKPC. Ochrona ta może być również realizowana przez sięgnięcie do mechanizmów odszkodowawczych. Oznacza to, że Powódka winna mieć zapewnioną realną możliwość uzyskania przed sądami krajowymi odszkodowania i zadośćuczynienia związanego z naruszeniem jej praw.

Zdaniem HFPC w powyższym kontekście powinna być również interpretowana przesłanka „wyrządzenia szkody przy wykonywaniu powierzonej czynności”, której spełnienie aktualizuje możliwość domagania się jej reperacji od zwierzchnika osoby, która wykonanie czynności zlecała. Wąskie i restrykcyjne rozumienie tej przesłanki może doprowadzić do tego, że ochrona dla poszkodowanego, która wynika z art. 430 k.c. (i 429 k.c.) będzie miała charakter wyłącznie iluzoryczny. W literaturze wskazuje się, że sędziowie sądów krajowych powinni interpretować przepisy odnoszące się do odpowiedzialności deliktowej w sposób, który zapewni efektywny środek zaradczy, który pozwoli chronić prawa człowieka nie tylko w relacjach wertykalnych, ale również horyzontalnych³¹.

Wierzymy, że przedstawione uwagi okażą się pomocne przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy przez Sąd Najwyższy.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
SEKRETARZ ZARZĄDU

Piotr Kładoczny

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
PREZES ZARZĄDU

Danuta Przywara

Załączniki:

- 3 odpisy pisma wraz z załącznikami;
- informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z Krajowego Rejestru Sądowego dla Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

³¹ S. Somers, *The European Convention on Human Rights as an Instrument of Tort Law*, Cambridge 2018, s. 57.